

Íslendingar ella teir multinationalu

Seinastu árin hafa nógv multinational felög bygt verksmiðjur í Íslandi. Spurningurinn, um hetta er til gagns fyrir Ísland, hefur verið nógv umræddur.

Bilg orka — ein magnet

Ísland er eitt land, sum er ógvuliga ríkt við orkukeldum, serstakliga vatnmegi og jarðarhita. Hóast íslendingar bert nýta 10-12% av teirra vatnmegi, so gevur hetta ravmagn til umleið 80% av ibúgvunum. Hetta førir við sær, at 88-90% av teirra vatnmegi er yvirskotsorka. Fyri at gera nýtslu av hesi yvirskotsorku selja teir ravmagn til multinational feløg, sum byggja stórar orku-krevjandi verksmiðjur í Íslandi. Á henda hátt gera teir eisini ein góðan handil. Tann størsta av hesum slaggi er ein aluminiumsverksmiðja, sum í dag er størsti ravmagnsnýtari í Íslandi. Ein onnur er ein diatomit-verksmiðja við Mývatn, ið verður ríkin við jarðarhita. Framleiðsna verður nýtt til filter á bryggjarium og mjólkarkvirkjum. Framleiðslan hjá einari stórar ferrosilicon-verksmiðju verður nýtt sum rávni í stoypvirkjum og stálframleiðslu.

Hesar umstøður gera, at Ísland er eitt ógvuliga vælumtókt mið hjá teimum multinationalu. Vandí er í hvørjari vælferð, og spurningurinn er, um tað ikki kann verða vandamikið at loyva ov nógvum multinationalum felögum inn í landið. Fylgjurnar kunnu verða tær, at íslendingar verða við skerdan lut, bæði hvat viðvíkur útygging av stóridnaðinum og tí vinningi, hann møguliga kann geva.

Íslenska fólkið

Hvat sigur íslenska fólkið um teir multinationalu. Tað er klárt, at ikki øll

kunnu vera á einum máli hesum viðvíkjandi. Tey, sum eru fyrri teimum, grunda hetta á, at teir gjalda hægri lönir, meðan tey, sum eru ímóti, siga, at íslendingar á henda hátt fáa ov litla ávirkan á vinnulívið.

Tímaløn fyrri ófaklærdar innan ídnað 1980 og 1983

	1980	1983
Danmark	159	171
Finnland	91	109
Noreg	138	165
Svøríki	137	128
Ísland	100	100

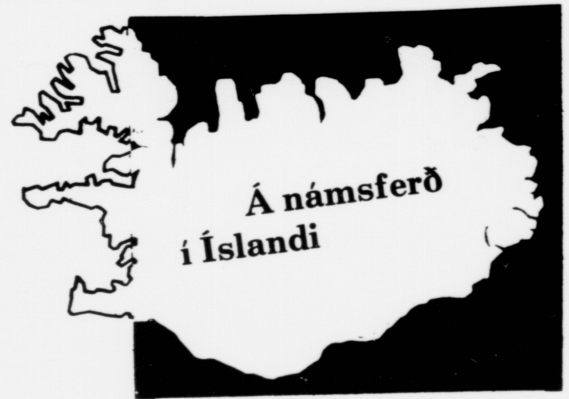
Lönirnar eru roknaðar út í dollars, men eru her uppstillaðar á tann hátt, at Ísland er sett til hundrað, og hini londini sett í mun til tað talið.

Teir multinationalu

Teir einastu, sum ganga 100% inn fyrri teimum multinationalu, eru teir multinationalu sjálvir. Teir hava ymiskar fyrirumir við at byggja verksmiðjur í einum landi, sum Íslandi. Ein fyrirumir við at velja Ísland fram um onnur lond er tann biliga elmegin. Harafturat eru lönirnar lutfalsliga lágar samanbornar við hini norðanlondini.

Fakrørslan um evnið

Fyri at fáa greiðu á, hvørja áskoðan íslenska fakrørslan, ASI, hevur viðvíkjandi multinationalum felögum, vitjaðu vit formannin, Ásmund Steffánsson og høvdu eina samrøðu við hann. Hann segði millum annað, at teir multinationalu á mangan hátt eru til gagns fyrri samfelagið við tað, at teir útvega arbeiðspláss, og á tann hátt eru við til at

Við 3. g úr Gøtu

Aluminiumsverksmiðjan í Straumsvík sum er størsti nýtari av ravmagni í Íslandi

minka um arbeiðsloysið. Hann legði afturat, at einasti vansi í hesum máli er, at teir multinationalu ofta gjalda arbeiðsfólkunum hægri lönir, enn íslendingar sjálvir gera. Við hesi manna-gongd kunnu teir draga fólk úr øðrum vinnugreinum at sær. At enda segði Ásmund Steffánsson, at sum heild kann sigast, at multinational feløg hava eina góða ávirkan á Ísland.

Politisk ósemja

Tað hevur ført til politiska ósemju, at lata multinational feløg byggja verksmiðjur í Íslandi, serstakliga er talan um ósemju millum vinstra- og høgravongin.

Flokkarnir á vinstravonginum, Alþýðubandalag, Kvinnuflokkurin og Altyðuflokkurin eru sum heild ímóti teimum multinationalu. Nakrir av móttøðumonnunum óttast fyrri, at hesin stóridnaðurin skal økja um dálkivandan, og harvið oyðileggja náttúruna. Aðrir eru ímóti, at útlendskur kapitalur skal fáa ov stóra ávirkan á samfelagið. Ein annar vansi er, at orsakað av at stóridnaðurin verður lagdur nærhendis Reykjavík, verður ein stór tilflytan til býin.

Flokkarnir í høgravonginum, Sjálfstæðisflokkurin og Framsóknarflokkurin eru positivir mótevís teimum multinationalu. Teir meina, at ein útygging av stóridnaðinum má fara fram, men av tí at hesar útyggingar krevja stórir iløgur, enn íslenski staturin megna, hóska tey multinationalu feløgin við inn í myndina.

Viðmerkjast skal, at ikki allir politikarar eru av somu áskoðan, sum flokkur teirra, her er talan um bæði politikarar á høgra- og vinstravonginum. Serliga snýr tað seg um politikarar, sum meina, at stjórnin átti at tikið lut í útyggingini av stóridnaðinum við at gjørt seg til sameigara í teimum multinationalu fyrirkunum og møguliga havt aktiameirilutan.

Smáidnaður mótvegis stóridnaði

Íslenski smáidnaðurin er í stóran mun grundaður á heimamarknaðin, og er so-statt ikki hótur av framleiðsluni hjá stóridnaðinum, sum nærum allur verður útfluttur. Hóast hetta eru stórir mótsætningar millum smá- og stóridnaðin.

Tey multinationalu feløgin, sum eru í Íslandi, hava gildið arbeiðsfólkunum hægri lönir, enn tey íslensku virkini geva. Úrslitið er, at arbeiðsgevararnir innan smáidnaðin kenna seg noyddar til at hækka arbeiðslönirnar fyrri ikki at missa nakað av arbeiðsmegini.

Sum øllum kunnugt, er infláiónin ein støðugur trupulleiki í Íslandi. Tað er ymiskt, hvørja ávirkan infláiónin hevur á ávíkavist stór- og smáidnaðin.

Orsakað av at verksmiðjurnar hjá teimum multinationalu útflyta nærum alla framleiðsluna í útlenskum gjaldoyra, kemur infláiónin ikki at hava størvegis ávirkan á stóridnaðin.

Øðrvísi er hjá smáidnaðinum. Her ger infláiónin seg av álvara galdandi. Vøkstirnir í prisunum gera, at tað

Ídnaðareki í Akureyri, har framleiðslan einans er tekstilvørur